

2882 /

1

Tomten.

Det var en smed vid Torpsbruk. Han skulle gå till Klasentorp och hälsa på sina svärföräldrar, När han var kommen en liten bit ifrån bruket, så mötte han en tomte. Johan hade tänkt att gå på tomten, för han gick på höger sida, men tomten fick ej å sig att flytta över. Då häpnade Johan och sprang över till vänster, och väl var det, sade Johan, annars kanhända jag aldrig had kommit till Klasentorp, eller kanske han gjort mig sjuk.

2882

2

Tomten.

Det var till julen 1885. Far och jag skulle mala om natten. Vid ett-tiden på natten, skulle jag gå ut. Framför kvarnen låg ett sädesmagasin, tillhörigt Humblans gård. Jag skall säga, att där var ett bukande med gamla skäppor och kappemått. Di påstod, att det var tomten, som var och mätte upp säden åt arrendatorn. Detta hörde jag med egna öron. Det glömmer jag aldrig. Far hörde det nog också, men ville ej låtsas det. Han trodde, att jag ej tordes vara ensam i kvarnen, för förr i tiden talades det ej om annat i kvarnkamrarna. Di kunde få ligga vid kvarnen ett par dygn och vänta på sitt lass, bönderna. Ett par kakor bröd och en sågelask eller en 40 å 50 våfflor utav gamla typen utav sammalet kornmjöl, det var ~~KAKKOR~~ matsäcken.

—•••—
2882

3

Tomten.

Det var när jag var liten gosse, så kom Lars AndersJohan ifrån Svenans, det gränsar intill Aneboda, till min far i kvarnen: "Nu, mjölnaren, är tomten på väg norrut. Jag och min käring mötte honom i Örs ökahage, för vi skulle gå till stan. Han var illrött klädder hela tomten. När han var gången förbi oss, så stannade han och kikade på oss, men vi torde knappast tilla."

Sedan en annan gång hade en tomte suttit i lilländan på hans båt, när han rodde ifrån sitt land till Sjöborgens på sjön Stråken. Men han var alltid så snäll tomten, sade Anders Johan.

2882^{1/2}

4

Tomten Tomasnatten.

Mjöl'naren i Åby Tjureda, min hustrus far, berättade för henne, när hon var barn, att di hade en mjöl'nare-dräng, som di kallade för Store Kalle. Tomasnatten kom det en tomte ifrån norr och spelade fiol för Kalle. Han kom ifrån Lidekvarn. Kalle tog upp 25 öre och gav tomten. Tomten begav sig ner i kvarnen och satte sig intill växelhjulet och kvarnarna begynte gå, så Kalle fick bara lämna dem mera säd, så han malde nästan all mällden på natten.

2882

5

Tomten Tomasnatten.

Det var en mjölnare, Humblans, intill Torps-
bruk. Jag har varit mjölnare där i 24 år. Han berättade för min
far, att en Tomasnatt kommer det en tomte och öppnar kvarndörren
och spatserar ner i kvarnen. Där var en gammal sikt. Den gick tom-
ten och betraktade. Sedan skulle tomten öppna på luckan. Då kom
det till att damma på honom. Då försvann han i ett ögonblick.
Det tyckte han inte om, att damma ner sin röda kostym.

2882 *b.*

6

Tomten Tomasnatten.

Jag tjänade mjölnaredräng ute i Hultakvarn, Hjortsberga. Det var till julen 1888. Vi skulle även Tomasnatten låta kvarnen gå, men jag var så rädd, att tomten skulle göra något vid verken, så klockan elva på kvällen gick jag ut att höra, om han inte kom, men sedan fick jag reda på orsaken. Di hade satt ut mat till honom och ett kvarter brännvin. Di hade satt det på rännkanten, och fägnade di honom, då gick han förbi, och den mjölnaren skulle bli rik.

2882

7

Dansa ut julen.

På tal om att dansa ut julen har jag varit med om en gång, men den dansen glömmer jag aldrig. Detta hände 1889. Först började det pullkett och sedan mazurka, sedan Norrlandsvalsens och sen fyramannapolska och sedan tvåmannapolska. Men så dansas det. Det var det roligaste jag sett, det säger jag, att nära en meter togs stegen i valsarna, men julen skulle ju dansas ut. Klockan tolv på natten, då blev det liv, då en del fick tag i riskvasten, sopborsten, stolar, sängtäcken, dukar. Ut med julen. Ut på gården. Tack jul för denna gången. Välkommen nästa jul!

2882

8

De dödas julotta.

Jag hörde talas om, när jag var i Hjortsberga, att de döda skulle fira sin julotta före i kyrkan juldagsmorgon. Det skulle ha hänt en gång, att en ensam boende kvinna skulle gå till julottan i Hjortsberga. Hennes klocka hade stannat, så hon kom till kyrkan vid klockan 1.30. Kyrkan strålade i full belysning. Kvinnan gick in men kom ej längre än i vapenhuset. Då kommer det en och säger till henne: "Låt din schal hänga löst över dina axlar, annars kanhända du får följa med hopen!" Om de hade huggit tag i henne, hade de fått schalen i stället.

Småland
Albo
Mogeda
uppt. 1930

Opp. J. Nilsson
Esteråker
Mogeda pr

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2882

9

Tomasnatten.

När jag var mjölnare i Åby Tjureda så kommer det en kvinna vid sjutiden på kvällen. Tomasnatten skulle ingå sedan. Hon gick där och spatserade på kvarngolvet. Jag trodde, hon hade lite hokus pokus, så jag ställde mig i utkik på henne. Då tog hon upp en fjerdels kaka bröd och kastade i kvarnen. Då kommer jag fram och frågade, vad hon gjorde. Hon erkände genast. Si brödbiten var möjlig, Nu skulle det försvinna tomtentaten, och andra skulle få mögel i stället. En kan si hur stor tro di hade förr i världen på gammalt skrock.

2882 ^{10.}
10

Hälsa nyårsnyet.

På tal om hälsningar till nyårsnyet, så fick di lov att ha lite reda på det rätta nyet. Si då hade det blivit förfärligt, om di hade hälsat på det så kallade trängny. Då samlades pojkar och flickor. Di ställde till med lite dans också. Nu gällde detta endast de, som var komna till mogen ålder att gifta sig. Vid tio-tiden på kvällen, det var ett vackert nyårsny, då gick di ut. Då var det 4 flickor och 6 pojkar. En till lika går fram mot månen med blottade huvuden. Gossen bugar 4 gånger, och flickan niger 6 gånger samt tänka på den, som de höll kärast. Den skulle de få till årets slut.

Trängny.

Julbrasan.

Jag kommer ihåg, när di tände julbrasan. Den skulle tändas vid 5 på eftermiddagen, för di skulle stiga upp tidigt och gå till julottan. Gå till sängs vid 8-tiden på kvällen. Men nu var det julbrasan. Den skulle far sätta upp. Det skulle göras väl, så att veden fick sin jämna lutning inåt spisen, så att inga vedträ ramlade utåt och ingen fick röra brasan, för som det föll i spisen, skulle det ligga. Spjället fick ej skjutas. Tomten skulle hava fri passage. Nu var det man skulle titta Tomten. efter i askan. Kunde man se steg inåt i rummet, då skulle det bli tillökning i familjen, men gick stegen utåt, blev det dödsfall i huset.

2882

12

Mjölaren.

Ja, mjölnareyrket det hade sina besvärligheter förr i tiden, och det värsta arbetet var till julen. Det gick inte så fort att mala då som nu. Rågen den var inte så mycket, vete fanns inte. Det var det mesta blandsäd, hälvten råg och havre eller korn och havre, och sammaldes nästan allt. Sedan siktade gummorna själva, eller sävade, som de sade, och det skulle bli till finta bröd. Var man väl känd, kunde man få smaka lite av det, särskilt mjölaren, som hade malt det. Si mjölaren på den tiden han skulle vara med på deras julkalaser. Han var den främste gästen, men nu har det gått bort. Konkurrensen är för stor med moderna kvarnverk. Den gamla goda tiden är förbi.